

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบกับการสัมภาษณ์ บรรณาธิการของนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) พร้อมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารที่ทำการศึกษาแล้วนำเสนอแบบพรรณาวเคราะห์

การวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิตยสารสตรี 4 ฉบับ คือ ขวัญเรือน กุสสตรี ดิฉัน และแพรว จำนวน 48 เล่ม ซึ่งตีพิมพ์และจัดจำหน่ายระหว่างเดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2541 โดยเลือกวิเคราะห์เฉพาะคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ดังนี้

นิตยสารขวัญเรือน

- รักสวย รักงาม
- ศัลยกรรมตกแต่ง
- Body fit
- เพื่อชีวิตและสุขภาพ
- ครองรักครองเรือน
- ห่วงใยสุขภาพ
- ทำเสริมเพิ่มสวย
- โຕ้ะเครื่องแป้ง กระจกแต่งหน้า
- สาวยุคใหม่

นิตยสารกุสสตรี

- จิตวิทยาน่ารู้
- พบคุณหมอ
- สุขภาพความงาม
- สวยๆงามๆ
- คู่คิดความงาม
- รู้เรื่องสมุนไพร

นิตยสารคิฉิน

- รู้ไว้ใช่ว่า
- แม่และเด็ก
- มองชีวิต
- สรรมาสวย
- มาแรง : 18 คำถาม “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ”
- เป็นหู เป็นตา

นิตยสารแพรว

- ฟันฟูสุขภาพแบบชีวิต
- 108 คำถาม : เคล็ดลับ !
- สุขภาพจิต
- เรื่องน่ารู้
- ส่องกระจกข้ามโลก
- เก็บจากข่าว

นอกจากเนื้อหาในคอลัมน์ประจำต่างๆแล้ว จะวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงพาณิชย์หรือหน้าโฆษณาที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในนิตยสารสตรีดังกล่าวอีกด้วย

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวัดปริมาณและประเด็นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยว่าสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมสุขภาพในแนวทางใด จะยึดหลักการวิเคราะห์และขั้นตอนตามแนวคิดของวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540 : 146) คือ

- 1) ตั้งกฎเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกข้อมูลและหัวข้อในการวิเคราะห์
- 2) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งเป็นประเภท
- 3) คำนึงถึงบริบทของเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลตามที่ปรากฏในเนื้อหา (Manifest Content) แทนที่จะวิเคราะห์เนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content)

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาโดยสร้างตารางวิเคราะห์ กำหนดหน่วยที่ใช้วัดเป็นหัวข้อ/ประเด็นของเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่มีความหมายสอดคล้องกับประเภทของพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการดังนี้

- 1) นับจำนวนหน้าโดยรวม หน้าโฆษณาทั้งหมด แล้วหาอัตราส่วนระหว่างเนื้อหา กับพื้นที่โฆษณา
- 2) นับจำนวนหน้าเฉพาะเนื้อหาและโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย เพื่อหาอัตราส่วนระหว่างเนื้อหาในเชิงวิชาการและเนื้อหาเชิงพาณิชย์
- 3) จำแนกประเภทของข้อมูล (Typological Analysis) ทั้งเนื้อหาในเชิงวิชาการและเชิงพาณิชย์ และวัดความถี่เป็นจำนวนหน้าที่น่าเสนอให้สอดคล้องกับแนวคิดและประเภทของพฤติกรรมสุขภาพดังต่อไปนี้
  - พฤติกรรมการป้องกันโรค
  - พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย
  - พฤติกรรมสุขภาพ
  - ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั่วไป
  - สุขภาพอนามัยของสตรี
  - จิตวิทยา/สุขภาพจิต
  - พฤติกรรมต่างๆไปซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหานั้นจะทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการสุ่มตัวอย่างจากบทความหรือคอลัมน์ต่างๆตลอดจนโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ปรากฏในนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับ จำนวน 30 ชิ้น แล้วนำมาลงรหัสตามตารางวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อพิจารณาว่ามีเนื้อหาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมสุขภาพประเภทใด โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมลงรหัสอีก 1 ท่าน คือ คุณกุลธิดา สูดจิตร ข้าราชการระดับ 6 ตำแหน่งพยาบาลประจำโรงพยาบาลกลาง จะอ่านบทความและลงรหัสพร้อมๆกัน จากนั้นนำตารางลงรหัสมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้หลักการคำนวณของ Holsti (Budd, Throp และ Donohew, 1967 : 68) ด้วยสูตร

$$R = \frac{N(C_1, C_2)}{C_1 + C_2}$$

R = ค่าความเชื่อมั่น

N = จำนวนของผู้ลงรหัส

C_1, C_2 = จำนวนของแนวคิดหลักที่ผู้ลงรหัสทั้ง 2 คนมีความเห็นตรงกัน

$C_1 + C_2$ = จำนวนของแนวคิดหลักทั้งหมดที่นำมาทดสอบการพิจารณา

ผลการทดสอบปรากฏดังนี้

$$R = \frac{2(24)}{30 + 30}$$

$$= 0.80$$

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 นี้ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti กล่าวคือ ค่าที่คำนวณได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงจะถือว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ

การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview)

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลในส่วนของวัตถุประสงค์การจัดทำนิตยสารสตรีด้วยการสัมภาษณ์บรรณาธิการของนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูล ซึ่งแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยแนวคำถามที่เป็นคำถามปลายเปิด ดังนี้

- คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะประชากรทั่วไปเพื่อให้ทราบประวัติส่วนตัว การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานโดยสังเขป
- คำถามเกี่ยวกับแนวทางหรือนโยบายในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในนิตยสาร/คอลัมน์ที่รับผิดชอบ
- คำถามเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกประเด็น/หัวข้อสำหรับการนำเสนอเนื้อหา
- คำถามเกี่ยวกับผลสะท้อนจากผู้อ่านว่าเนื้อหาที่นำเสนอไปนั้นมีบทบาท หรือมีประโยชน์ต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใด

เมื่อได้ข้อมูลครบแล้วจึงนำมาแสดงผลในรูปของตารางเปรียบเทียบ และนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่าน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูล

การสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่าน (Survey)

ประชากร

ประชากรสำหรับการสำรวจความคิดเห็น คือ ผู้ที่ติดตามอ่านนิตยสารสตรี 4 ฉบับนี้เป็นประจำสม่ำเสมออย่างน้อยหนึ่งฉบับ โดยมีคุณสมบัติดังนี้

- ชาย/หญิง อายุ 13-50 ปีขึ้นไป
- ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการ Multi-Stage Sampling ดังนี้

- เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ติดตามอ่านนิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับนี้เป็นประจำสม่ำเสมออย่างน้อยฉบับใดฉบับหนึ่ง (Purposive Sampling)
- เลือกเฉพาะผู้อ่านที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยการเปิดตารางของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์ 2537 : 29) เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการอ้างอิงสถิติประชากรจากการทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีจำนวนประชากรในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลทั้งสิ้น 9.1 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ : 2541) แล้วใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Sampling

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารสตรี 4 ฉบับนี้ จะเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยผู้ช่วยวิจัย 3 ท่านที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว และได้อธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง ด้วยการสัมภาษณ์หรือแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลเองแล้วนำกลับมาลงรหัสเพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS/Windows

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นผู้อ่าน ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของประชากร คือ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามหรือปัจจัยทางกายภาพของประชากร

- ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุสื่อสาร เช่น ความถี่ในการอ่าน จำนวนฉบับที่อ่าน อ่านนิตยสารฉบับอื่นใดอีกบ้าง คอลัมน์ที่สนใจ และติดตามอ่านเป็นพิเศษ เป็นต้น
- ตอนที่ 3 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากการอ่านนิตยสาร
- ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากการอ่านนิตยสารไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามออกไปเก็บข้อมูลจริง จะต้องทำการทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือก่อน (Validity and Reliability) ดังนี้

1) ทดสอบความเที่ยงตรงโดยนำแบบสอบถามไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการด้านการสื่อสารมวลชน ตลอดจนบุคลากรซึ่งมีความรู้และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขเพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาและภาษาของแบบสอบถาม (content validity) ตลอดจนโครงสร้างของแบบสอบถามว่าถูกต้องหรือเหมาะสมสำหรับงานวิจัยนี้หรือไม่ (construct validity)

2) ทดสอบความน่าเชื่อถือโดยนำแบบสอบถามจำนวน 20 ชุดออกไปทำ pre-test ก่อนเพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Cronbach โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 : 116)

$$\alpha = \frac{K}{1 - K} \left| \frac{1 - \sum v_i}{v_i} \right|$$

α คือ ค่าความเชื่อถือได้

K คือ จำนวนข้อ

v_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลจากการคำนวณค่าความน่าเชื่อถือได้ในส่วนของความรู้ = 0.8507

ผลจากการคำนวณค่าความน่าเชื่อถือได้ในส่วนของพฤติกรรม = 0.8376

เกณฑ์ในการให้คะแนน

- 1) เกณฑ์ในการให้เหตุผลที่ติดตามอ่านนิตยสารฉบับที่เลือกอ่านเป็นประจำ
  - 1 คือ เหตุผลที่สำคัญมากที่สุด
  - 2 คือ เหตุผลที่สำคัญมารองลงมา
  - 3 คือ เหตุผลที่สำคัญปานกลาง
  - 4 คือ เหตุผลที่สำคัญน้อยกว่า
  - 5 คือ เหตุผลที่สำคัญน้อยที่สุด

- 2) เกณฑ์ในการเรียงลำดับคอลัมน์ที่สนใจอ่านมากเป็นพิเศษ
  - 1 คือ สนใจอ่านมากที่สุด
  - 2 คือ สนใจอ่านมารองลงมา
  - 3 คือ สนใจอ่านมากพอสมควร
  - 4 คือ สนใจอ่านบ้าง
  - 5 คือ สนใจอ่านน้อยที่สุด

- 3) เกณฑ์ในการแสดงความคิดเห็นว่าเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ มากน้อยเพียงใด
  - 5 คือ มีสาระประโยชน์มากที่สุด
  - 4 คือ มีสาระประโยชน์มาก
  - 3 คือ มีสาระประโยชน์ปานกลาง
  - 2 คือ มีสาระประโยชน์น้อย
  - 1 คือ มีสาระประโยชน์น้อยที่สุด

- 4) เกณฑ์ในการวัดความรู้ต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้จากการอ่านนิตยสาร
  - 5 คือ มีความรู้มากที่สุด
  - 4 คือ มีความรู้มาก
  - 3 คือ มีความรู้ปานกลาง
  - 2 คือ มีความรู้บ้าง
  - 1 คือ มีความรู้บ้างน้อยที่สุด

- 5) เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง
- 5 คือ ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ
  - 4 คือ ปฏิบัติบ่อยๆครั้ง
  - 3 คือ ปฏิบัติบ้างบางครั้ง
  - 2 คือ ไม่ค่อยปฏิบัติ
  - 1 คือ ไม่ปฏิบัติเลย

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

- 1) ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยโดยรวม

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.20 – 5.00	มีความรู้มากที่สุด
3.40 – 4.19	มีความรู้มาก
2.60 – 3.39	มีความรู้ปานกลาง
1.80 – 2.59	มีความรู้น้อย
1.00 – 1.79	มีความรู้น้อยมาก

- 2) พฤติกรรมในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยโดยรวม

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.20 – 5.00	ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ
3.40 – 4.19	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2.60 – 3.39	ปฏิบัติบ้างบางครั้ง
1.80 – 2.59	ไม่ค่อยปฏิบัติ
1.00 – 1.79	ไม่ปฏิบัติเลย

- 3) การรับรู้ประโยชน์ของเนื้อหา

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.20 – 5.00	รับรู้ประโยชน์มากที่สุด
3.40 – 4.19	รับรู้ประโยชน์มาก
2.60 – 3.39	รับรู้ประโยชน์ปานกลาง
1.80 – 2.59	รับรู้ประโยชน์น้อย
1.00 – 1.79	รับรู้ประโยชน์น้อยมาก

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบกลับมาแล้วต้องทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ โดยจะไม่นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ด้วยการลงรหัสข้อมูล (code) ในแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาบันทึกลงคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS/Windows) เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่ต้องการ จัดทำตารางวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายที่ได้จากการประมวลผลข้อมูล

นอกจากนี้จะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บรรณารักษารณิตยสารสตรีทั้ง 4 ฉบับและผลการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อที่จะเปรียบเทียบว่าเนื้อหาที่นำเสนอ นั้นสอดคล้องกับนโยบายหรือแนวทางที่บรรณารักษารณิตยสารจะสื่อไปยังผู้อ่าน และผู้อ่านก็ได้รับสารตามความหมายหรือวัตถุประสงค์นั้นด้วยเช่นกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (percentage) เพื่ออธิบายตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของประชากร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการนำไปใช้ประโยชน์จากการอ่านนิตยสารสตรี ตลอดจนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของการอ่านนิตยสารสตรีกับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากการอ่านกับการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของผู้อ่าน